

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣ

ΓΑΛΑΤΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ,
ΤΗΝ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΟΜΕΝΗΝ ΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΥΨΩΣΙΝ.

Gal. 118. 97. « Ὡς ἠγάπησα τὸν νόμον σου, Κύριε, » λέγει ὁ προφητάναξ Δαβὶδ, ὅλη τὴν » ἡμέραν μελέτη μου ἐστὶ ». Καὶ διὰ ποῖον μὲν λόγον ἠγάπα πολλὰ τὸν νόμον τοῦ θεοῦ φανερόν ἐστιν· ἠγάπα δηλονότι αὐτὸν πολλὰ, ἐπειδὴ αὐτός ἐστιν ἡ ἀλήθεια, καὶ ἡ δικαιοσύνη, καὶ ἡ ὁδηγία πρὸς πᾶσαν πρόσκαιρον εὐτυχίαν, καὶ πρὸς τὴν κληρονομίαν τῆς αἰωνίου μακαριότητος. Ἄλλὰ διὰ τί ἐμελέτα αὐτὸν ὅλην τὴν ἡμέραν; αὐτὸς περιέχεται εἰς τοῦ Μωϋσέως τὴν πεντάβιβλον· ἡ δὲ πεντάβιβλος σύντομός ἐστι καὶ εὐμνημόνευτος· ὡς φαίνεται, τὰ αὐτὰ λόγια ἐπανελάμβανε καὶ ἐξέταζε πᾶσαν ἡμέραν· ἀλλὰ διὰ τί τοῦτο; διότι, λέγει, μελετῶν αὐτὰ, ἐμάνθανε περισσότερα καὶ αὐτῶν τῶν ἐαυτοῦ διδασκάλων. « Ὑπὲρ » πάντας τοὺς διδάσκοντάς με συνῆκα, ὅτι » τὰ μαρτύριά σου μελέτη μου ἐστὶ »· διότι, λέγει, ἐξετάζων αὐτὰ, ἐγένετο σφώτερος καὶ αὐτῶν τῶν γηραλαιωτέρων καὶ προδε-
Act. 99. βηκότων εἰς τὰς μαθήσεις· « Ὑπὲρ πρεσβυ-
Act. 100. » τέρους συνῆκα, ὅτι τὰς ἐντολάς σου
Rom. 15. » ἐξεζήτησα. Ἄνδρες ἀδελφοί, ὅσα προε-
4. » γράφη, εἰς τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν

» προσεγράφη ». Ὁ ἅγιος προφήτης ἔγραψε ταῦτα, διδάσκων καὶ νοουθετῶν ἡμᾶς, ἵνα καὶ ἡμεῖς μελετῶντες ὅλην τὴν ἡμέραν, καὶ ξερυνῶντες τοῦ Κυρίου τὰ λόγια, σοφίζομεθα, καὶ γινώσκωμεν τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας. Τὰ ἀναγνωσθέντα λόγια τοῦ θεόφρονος Παύλου εἰσι λόγια θεοῦ· κἂν δὲ καὶ ἄλλοτε ὅρα. σελ. 391. Κυρ. κί. ἐξετάσαμεν αὐτὰ, μελετήσωμεν ὁμῶς τὰ αὐτὰ καὶ τὴν σήμερον, προσηλώσαντες τὴν μελέτην καὶ ἔρευναν ἐξόχως εἰς ταῦτα τὰ θεῖα λόγια· « Χριστῷ συνεσταύρωμαι. Gal. 2. 20. » ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγὼ, ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός ».

Ἐὰν κατὰ τὸ γράμμα νοήσωμεν ταῦτα τὰ λόγια, οὐ μόνον οὐδὲν καταλαμβάνομεν, ἀλλὰ καὶ ἄτοπα συμπεραίνομεν νοήματα· ὁ Παῦλος οὐκ ἐσταυρώθη, ἀλλὰ τὴν κεφαλὴν ἀπετμήθη ὑπὸ τοῦ ἀσεβοῦς καὶ ἀδικωτάτου Νέρωνος. Ὅταν ὁ Ἰησοῦς Χριστός ἐσταυρώθη, ὁ Παῦλος ἦν ἄπιστος, καὶ διώκτης δὲ τοῦ Χριστοῦ, ὅταν ὁ πρωτομάρτυς Στέφανος ἐλιθοβολήθη· πῶς οὖν λέγει· « Χριστῷ συνεσταύρωμαι », ἠγοῦν ἐσταυρώθη μετὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ; Φανερόν δὲ καὶ ὁμολογούμενον, ὅτι, ὅταν ὁ Παῦλος ταῦτα ἔγραφε, ζῶν ἔγραφε, καθὼς ζῶν ἐστὶ

πᾶς ἄνθρωπος, ὅταν γράφῃ· πᾶς οὖν λέγει, ἐγὼ δὲ οὐκ ἔτι ζῶ, ὅπερ σημαίνει, ὅτι ἐγὼ ὁ γράφων εἰμὶ τεθνηκώς καὶ νεκρός; πρὸς τούτοις μετὰ τὸ πάθος καὶ τὴν ἀνάστασιν ὁ Ἰησοῦς Χριστός ζῆ καὶ βασιλεύει εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας, πανταχοῦ παρὼν ὡς θεός, καὶ τὰ πάντα πληρῶν σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ αὐτοῦ πνεύματι· πῶς οὖν ὁ Παῦλος λέγει, « Ζῆ δὲ ἐν » ἐμοὶ Χριστός; ποίαν ζωὴν ὁ Χριστός ἔζη ἐν αὐτῷ; Ταῦτα ἀναγκάζουσιν ἡμᾶς, ἵνα πιστεύσωμεν, ὅτι ἀλληγορικὸν καὶ μυστικόν ἐστι τῶν προκειμένων λόγων τὸ νόημα.

Ἐπιβεβαιῶσι τοῦτο ὅσα πρὸ τούτων εἶπεν ὁ Παῦλος· ἐὰν δὲ ἀκριβῶς αὐτὰ κατανοήσωμεν, κατανοοῦμεν καὶ τὰ ἐπόμενα, ἧγουν τὰ προκείμενα· αὐτὸς πρὸ τούτων εἶπεν· « Ἐγὼ γὰρ διὰ νόμου νόμῳ ἀπέθανον, ἵνα θεῷ ζήσω ». Ταῦτα καταλαμβάνομεν, ἐὰν παρατηρήσωμεν, τί εἶπεν ὁ θεός πρὸς τὸν Μωϋσῆν, ὅταν ἐλάλησε περὶ τῆς τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ παρουσίας· « Προφήτην, εἶπεν, ἀναστήσω αὐτοῖς ἐκ » τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν, ὡσπερ σέ· καὶ δώσω » τὰ ῥήματα ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, καὶ » λαλήσει αὐτοῖς καθ' ὅ,τι ἂν ἐντέλλωμαι » αὐτῷ· καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὃς ἐὰν μὴ ἀκούσῃ » ὅσα ἂν λαλήσῃ ὁ προφήτης ἐκείνος ἐπὶ » τῷ ὀνόματί μου, ἐγὼ ἐκδικήσω ἐξ αὐτοῦ ». Ἀφ' οὗ δὲ ἡ οὐρανόθεν ἐνεχθεῖσα φωνὴ ἐκάλεσε τὸν Παῦλον, λέγουσα· « Σαοῦλ, Σαοῦλ, » τί με διώκεις; »; βαπτισθεὶς δὲ αὐτός, ἠνοιξεν οὐ μόνον τοὺς κεκλεισμένους ὀφθαλ-

μοὺς τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ τοὺς τῆς ψυχῆς, τότε ἐγνώρισεν, ὅτι ὁ προφήτης, περὶ οὗ ὁ θεός ἐλάλησε διὰ τοῦ Μωϋσέως, ἐστὶν ὁ Ἰησοῦς Χριστός· τότε ὑπὸ τῆς θείας χάριτος φωτιζόμενος, κατενόησεν, ὅτι πάντα τὰ ἐν τῷ νόμῳ ἦσαν σύμβολα τῶν ὑπὸ Χριστοῦ διαταχθέντων καὶ τελεσθέντων· ἐγνώρισε τότε, ὅτι ἡ μὲν σαρκικὴ περιτομὴ τύπος ἦν τῆς περιτομῆς τῆς ἀχειροποιήτου, ἧγουν τῆς διὰ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος ἀποθέσεως « τῶν ἀμαρτιῶν τῆς σαρκός »· ὁ δὲ ὄφρις, ὁ ἐν στύλῳ ὑψωθείς, τοῦ ἐν σαυ- ὁ δὲ Ἰωνᾶς, ὁ ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τριημερεύσας, ἔπειτα ἐξελθὼν ζῶν καὶ ἀβλαβής, τῆς τριημέρου ταφῆς τοῦ Ἰησοῦ, καὶ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως αὐτοῦ καὶ ἀφθαρσίας· τὸ δὲ ἐν τῇ ἐρήμῳ μάννα, τοῦ τῆς θείας εὐχαριστίας ἄρτου· τότε ἐγνώρισεν, ὅτι καὶ τὰ λοιπὰ, ὅσα ὁ νόμος ἐδίδασκε, σύμβολα ἦσαν τῶν ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τελειωθέντων· ἐκ τούτου οὖν ἔλεγεν· « Ἐγὼ γὰρ διὰ νόμου » νόμῳ ἀπέθανον », ἧγουν ἐγὼ ὀδηγηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐν τῷ νόμῳ λόγων, τῶν διδασκόντων, ἵνα ἀκούω τοῦ ὑπὸ θεοῦ ἀναστησομένου προφήτου, « νόμῳ ἀπέθανον », ἐνεκρωσα δηλαδὴ τὴν ὑπὲρ τοῦ νόμου προθυμίαν μου, καὶ ζέουσαν σπουδὴν μου, γνωρίσας τῇ τοῦ θεοῦ χάριτι, ὅτι ὁ νόμος ἦν τυπικός καὶ συμβολικός· ἐγκατέλιπον τὰ σύμβολα, καὶ ἠκολούθησα τὴν ἀλήθειαν· ἐγκατέλιπον τὴν εἰκόνα, καὶ προσεκολλήθην τῷ πρωτοτύπῳ· ἐφυγον ἐκ τῆς σκιάς, καὶ ἦλθον εἰς τὴν χάριν· « Ἐν νόμῳ ἀπέθανον », οὐδὲ

Γαλ. 2. 19.

Αἰν. 18.
18. 19.

Πεφ. 9.4.

Κολ. 2. 11.

Ιωάν. 3.
14.Μαθ. 12.
40.Ιωάν. 6.
49-51.

ζῶ δηλαδή, οὐδὲ πολιτεύομαι κατὰ τὰ συμβολικὰ τοῦ νόμου παραγγέλματα· διὰ τί δὲ τοῦτο; « Ἴνα, λέγει, θεῷ ζήσω », ὅπερ ἐστίν, ἵνα ζήσω οὐχὶ τὴν ὑπὸ τοῦ νόμου διδασκομένην ἀτελεῆ ζωὴν, ἀλλὰ τὴν ὑπὸ τοῦ εὐαγγελίου νενομοθετημένην τελειότητα πολιτείαν.

« Ὅστις ταῦτα κατανοήσῃ, ἐκεῖνος βλέπει, ὅτι τὰ ἐπόμενά εἰσιν ἐρμηνεία τούτου τοῦ λόγου, « ἵνα θεῷ ζήσω »· βλέπει δηλαδή, ὅτι διὰ τῶν ἐξῆς ὁ ἀπόστολος ἐρμηνεύει,

Γαλ. 2.20. ποία ἐστὶν ἡ κατὰ θεὸν ζωὴ· « Χριστῷ, » λέγει, συνεσταύρωμαι· ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγὼ, » ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός »· περὶ δὲ τοῦ, τί σημαίνει τὸ, « ἐγὼ », σημείωσον, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος σύνθετός ἐστιν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος, ὡς διδάσκει ἡμᾶς ἡ θεία γραφή, λέγουσα, ὅτι ὁ θεὸς χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς, ἔπλασε τοῦ ἀνθρώπου τὸ σῶμα·

Ἐν. 2. 7. « ἐνεφύσησε δὲ εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ » πνοὴν ζωῆς, καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς 2 ψυχὴν ζῶσαν ». Ὅτι δὲ ἐναντία εἰσὶν αἱ ἐπιθυμίαι τῆς ψυχῆς τῶν ἐπιθυμιῶν τοῦ σώματος, πληροφορεῖ ἡμᾶς ἡ ἐσωτερικὴ αἴσθησις, ἐξόχως, ὅταν παλαιώμεν κατὰ τῆς ἁμαρτίας· θέλω, καὶ ὀρμῶ πρὸς τὴν πράξιν τῆς ἁμαρτίας· οὐ θέλω, καὶ ἐμποδίζομαι ἀπὸ τῆς πράξεως τῆς ἁμαρτίας· θέλω καὶ οὐ θέλω, ὀρμῶ καὶ ἀναχαιτίζομαι, ὀρέγομαι καὶ μισῶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν· τοῦτό ἐστὶν ἀπόδειξις ἀναντιρρήτου, ὅτι ἐσμέν σύνθετοι ἐκ δύο, καὶ ὅτι αὐτὰ τὰ δύο ἔχουσιν ἀντιμαχομένας ἐπιθυμίας, ἐξ ὧν συνίσταται ἡ ἐσωτερικὴ

μάχη, καὶ ὁ ἔνδον ἡμῶν πόλεμος· τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Παύλου εἰρημένον· « Βλέπω ^{Ῥομ. 7. 23.} » δὲ ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσί μου, ἀντι- » στρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου, » καὶ αἰχμαλωτίζοντά με τῷ νόμῳ τῆς » ἁμαρτίας, τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσί μου ». « Οὐ γὰρ, ὃ θέλω, ποιῶ ἀγαθόν· ἀλλ' οὐ θέλω ^{Αὐτ. 19.} » κακόν, τοῦτο πράσσω ». Τοῦτο οὖν τὸ, ἐγὼ, οὐδὲ ὅλην τὴν ἀνθρωπίνην ὑπόστασιν σημαίνει, οὐδὲ τὴν ψυχὴν μόνην, οὐδὲ μόνον τὸ σῶμα, δηλοῖ δὲ τὸν ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν νόμον, ἡγουν τὴν δύναμιν τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ὀρέξεων.

Βλέπε δὲ, πῶς ζαυροῦνται αἱ ἐπιθυμίαι καὶ ὀρέξεις τῆς σαρκός. Τρία εἰσὶ τοῦ ἐζαυρωμένου τὰ πάθη· ὀδύνη, ἀκίνησις, θάνατος. Ἐὰν οὖν δι' ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ ὑπομένης ἀνδρείως, ὁσπὴν ὀδύνην αἰσθάνεσαι, ὅταν πολεμῆς τὰς ἐπιθυμίας τῆς σαρκός, καὶ βάλῃς εἰς αὐτὰς χαλινόν, ἀναγκάζοντα, ἵνα μένωσιν ἀκίνητοι πρὸς τὴν πράξιν τῆς ἁμαρτίας· καὶ διὰ τῆς ἀσκήσεως καὶ κακουχίας σβέσας τὴν φλόγα αὐτῶν, ἀπονεκρώσης τὴν τούτων δύναμιν, τότε συζαυροῦσαι τῷ Χριστῷ, ὡς πάσχων διὰ τὴν ἀγάπην αὐτοῦ σταυρικὸν πάθος, καθὼς αὐτὸς δι' ἀγάπην σου ὑπέμεινε σταυρόν· τότε δὲ λέγεις μετὰ τοῦ Παύλου, « Χριστῷ » συνεσταύρωμαι »· ἐπειδὴ δὲ, ὅταν ταῦτα ποιῆς, γενεκρωμένος ἐστὶν ἐν σοὶ ὁ παλαιὸς ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας, ζῆ δὲ ὁ νέος, ὁ κατὰ θεὸν κτισθεὶς « ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ἔρ. 4. 24. » ὁσιότητι ἀληθείας »· διὰ τοῦτο ἔρχεται τότε, καὶ κατοικεῖ ἐν σοὶ ὁ Χριστός, καθὼς

ἰωάν. 14.
23.

ὕπεσχετο, εἰπών· « Ἐάν τις ἀγαπᾷ με, τὸν » λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτόν, καὶ πρὸς αὐτόν ἐλευσόμεθα, » καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν »· τότε δὲ λέγεις οὐ μόνον τὸ, « Χριστῷ συνεσχύρωμαι », ἀλλὰ καὶ τὸ, « ζῶ οὐκέτι ἐγώ, » ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός »· τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ ὕψος καὶ ἡ τελειότης τῆς ἀρετῆς, ἡ σταύρωσις δηλονότι καὶ ἡ νέκρωσις τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν· τοῦτο αὐτὸ ἐστὶ καὶ ὁ ἀρραβὼν τῆς μελλούσης ἀνταποδόσεως ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς, ἡ ἔνωσις τοῦ θεοῦ μετ' ἡμῶν, πρὶν ἢ ψυχὴ χωρισθῆ τοῦ φθαρτοῦ τούτου καὶ ἐμπαθοῦς σώματος.

Ἄλλὰ καὶ ἄλλην περιέργειαν κινουσι τὰ προκείμενα ἀποστολικὰ λόγια, ἥγουν τὴν περιέργειαν περὶ τοῦ, διὰ τί εἶπε ταῦτα ὁ ἀπόστολος, καὶ ποῖον σκοπὸν ἔχων, ταῦτα ἔλεγεν; ἐκαυχᾶτο ἄρα γε ματαιῶς; ἢ ὑπὸ τῆς φιλοδοξίας νικώμενος, ἔλεγε ταῦτα, ἵνα ἐπαινῆται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων; Ὡ πόσον ἄτοπα καὶ παράλογά εἰσι τὰ τοιαῦτα νοήματα ὑπὲρ ἀνθρώπου οὐρανόφρονος, ὅστις

Φιλιπ. 3.
8.
2. Κορ. 12.
11.

σκύβαλα μὲν ἐνόμιζε πάντα τὰ ἐγκόσμια, ἀφροσύνην δὲ ἐλογίζετο τὴν καύχησιν· αὐτὸς σκοπὸν εἶχεν, ἵνα διδάξῃ τὸν κανόνα καὶ τοὺς χαρακτῆρας τῆς εὐαγγελικῆς ζωῆς καὶ πολιτείας· τοῦτο δὲ τὸ πολίτευμα δύσκολον ἐφαίνετο, μάλιστα εἰς τοὺς νεοφωτιστούς ἐθνικούς, οἵτινες πρότερον ἦσαν ἔκδοτοι εἰς τὰς τρυφάς, καὶ εἰς πᾶν εἶδος ἀσωτείας· εἶχον δὲ χρεῖαν πρὸς στερέωσιν αὐτῶν παραδείγματος, οὐχὶ παρεληλυθότος καὶ ἀπόντος, ἀλλ' ἐνεστῶτος, καὶ πρὸ τῶν

ὀφθαλμῶν αὐτῶν κειμένου, καθότι ἰσχυρὸν ἐστὶ καὶ ἐνεργητικὸν τὸ τοιοῦτον παράδειγμα· διὰ τοῦτο οὖν ὁ τρισμακάριος ἔλεγε πρὸς αὐτούς· « Μιμηταὶ μου γίνεσθε, καθὼς καὶ γὼ Χριστοῦ »· διὰ τὸν αὐτὸν λόγον παραστήσας ἑαυτὸν τύπον καὶ ὑπογραμμὸν τῆς εὐαγγελικῆς ζωῆς, εἶπε· « Χριστῷ συνεσχύρωμαι· ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός »· διὰ τοῦτο εἶπε ταῦτα, ἵνα δηλονότι πείσῃ αὐτούς, ὅτι, καθὼς αὐτὸς ἄνθρωπος ὢν ὁμοιοπαθὴς αὐτοῖς, ἐδυνήθη συσταυρῶσαι ἑαυτὸν τῷ Χριστῷ, καὶ νεκρωθῆναι, καὶ συζῆσαι μετ' αὐτοῦ, τοιουτοτρόπως καὶ αὐτοὶ δύνανται τὰ αὐτὰ ποιῆσαι, ἐὰν θελήσωσιν.

Ἄλλ', ἐὰν πιστεύσωμεν, λέγεις, ὅτι τὰ προκείμενα λόγια τοῦ Παύλου εἰσὶν ὁ ὄρος καὶ ὁ κανὼν τῆς χριστιανικῆς ζωῆς, τίς δύναται σωθῆναι; ὅπου ἂν σταθῶ, καὶ ὅπου εὐρεθῶ, ἐκεῖ σκάνδαλα, καὶ παγίδες, καὶ ἀπερίγραπτοι ἀφορμαὶ, διεγείρουσαι τὰς ἐπιθυμίας, καὶ ἐξάπτουσαι τὰ πάθη· κοιμᾶται πολλάκις ὁ θυμὸς, ἀλλὰ διεγείρει αὐτὸν ἢ παρακοὴ τοῦ δούλου, ἢ ἀθέτησις τῆς ὑποσχέσεως τοῦ φίλου, τὰ πικρὰ λόγια τοῦ συγγενοῦς, τῶν ἐχθρῶν αἱ ὕβρεις, καὶ ἄλλα δὲ ἀναρίθμητα ἀνάπτουσι τὴν τούτου φλόγα· ἡσυχάζει ἐνίοτε ἡ σαρκικὴ ἐπιθυμία, ἀλλὰ τὰ ἐρωτικὰ λόγια, τὰ ἄσεμνα θέατρα, τὰ κάλλη τῶν προσώπων ἐκθράζουσι τὴν ἑαυτῆς ὕλην· θέλω, ἵνα συχωρήσω τὸν ἐχθρόν μου, ἀλλ' αὐτὸς οὐ παύει ἐπιβουλεύων καὶ κατατρέχων με· ὅθεν ἡ ὁρμὴ τῆς ἐκδικήσεως καταποντίζει τὴν καλὴν διάθεσιν τῆς θελήσεώς μου· ἀπο-

φασίζω, ἵνα καταφρονήσω τὴν ματαιότητα τοῦ κόσμου, ἀλλ' ὁ πλοῦτος καὶ ἡ δόξ καὶ ἡ τιμὴ μεταβάλλουσι τὴν γνώμην μου, καὶ ἀρπάζουσι τὴν διάκρισιν τοῦ νοός μου· ὅθεν ὡς μεμεθυμένος οὐ διακρίνω τὸ, τί ἐπιθυμῶ, οὐδὲ γνωρίζω τὸ, τί πράττω· ἐπειδὴ δὲ αἱ τοιαῦται ἐπιθυμίαι ἐμπεφυτεγμέναι εἰσὶν ἐν τῇ σαρκί μου, ὅπου καὶ ἂν ὑπάγω, καὶ εἰς τὴν βαθυτάτην ἔρημον ἐὰν πορευθῶ, καὶ ἐκεῖ ἀκολουθοῦσί μοι, καὶ μετ' ἐμοῦ εἰσι ζῶσαι καὶ ἐνεργοῦσαι καὶ πειράζουσαι· σταύρωσις τῶν ἐπιθυμιῶν, ὅπερ ἐστίν, ὁδὴν ἀκατάπαυστος διὰ τὴν στέρησιν τῶν ἐπιθυμουμένων, καὶ ἀκινήσια πρὸς τὸν κακόν, καὶ νέκρωσις τῶν παθῶν, τοῦτο, λέγεις, ἐστὶν ἀδύνατον εἰς τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων.

Πρόσεχε, ὦ ἄνθρωπε, καὶ ἀκουσον· ὁ κανὼν τῆς χριστιανικῆς πολιτείας, ὃν ἐδίδαξεν ὁ Παῦλος, οὐκ ἐστὶ τοῦ Παύλου ἐφεύρημα, ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ διδασκαλία· αὐτός ὁ Ἰησοῦς Χριστός εἶπε· « Καὶ ὅς οὐ » λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκο-
 » λουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἄξιος »· τοῦτο οὖν ἀκούσας ὁ Παῦλος, ἔλαβε τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, ἤγουν ἐσταύρωσε τὰς ἐπιθυμίας τῆς σαρκός αὐτοῦ, καὶ ἐνέκρωσε τὴν τούτων δύναμιν· ἄξιον δὲ κατοικητήριον τοῦ Χριστοῦ γενόμενος, συνέζη μετ' αὐτοῦ· τοῦτο δὲ καὶ ἐδίδαξεν ὡς κανόνα τῆς χριστιανικῆς πολιτείας, εἰπὼν· « Χριστῷ » συνεσταύρωμαι· ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγὼ, ζῆ δὲ » ἐν ἐμοὶ Χριστός ». Βλέπεις οὖν, ὅτι ὁ λόγος τοῦ Παύλου ἐστὶ λόγος τοῦ Ἰησοῦ

Χριστοῦ· εἰπέ οὖν, πιστεύεις, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστός ἐστι θεὸς ἀληθινός; πιστεύεις ἀναμφιβόλως, ἐπειδὴ τοῦτό ἐστι τὸ θεμέλιον τῆς χριστιανικῆς πίστεως· « Θεμέλιον γὰρ » ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν » κείμενον, ὅς ἐστὶν Ἰησοῦς Χριστός »· πιστεύεις, ὅτι ὁ θεὸς ἀπαθὴς καὶ ὑπερτέλειος ὢν, πανάγαθος, πατὴρ, εὐεργέτης καὶ λυτρωτὴς τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων, θέλει, ἵνα πάντες ἀξιοθῶσι τῆς αἰωνίου σωτηρίας; πιστεύεις ἀδιστακτως, διότι ἐδιδάχθης, ὅτι τοῦτό ἐστι « καλὸν καὶ ἀπόδεκτον ἐνώπιον » τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ, ὅς πάντας ἀν- »θρώπους θέλει σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν » ἀληθείας ἐλθεῖν »· ὁμολογεῖς, ὅτι οἱ φύλακες τῶν θεῶν προσταγμάτων σώζονται, οἱ δὲ παραβάται κολάζονται; καὶ τοῦτο ὁμολογεῖς ἀναντιβρόχως, ἐπειδὴ ἔμαθες, ὅτι « Ἐκπορεύονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες, » εἰς ἀνάστασιν ζωῆς· οἱ δὲ τὰ φαῦλα » πράξαντες, εἰς ἀνάστασιν κρίσεως »· ἀλλὰ καὶ γνωρίζεις, ὅτι ὅστις νομοθετεῖ τὰ ἀδύνατα, ἐκείνός ἐστιν ἢ πολλὰ ἀτελής εἰς τὴν γνῶσιν, καθότι οὐ διακρίνει τὸ δυνατόν ἀπὸ τοῦ ἀδυνάτου· ἢ ἐπιβουλευτικός κατὰ τὴν διάθεσιν· καθότι νομοθετεῖ τὰ ἀδύνατα, ἵνα καταστήσας ψεύστας τοὺς μὴ αὐτὰ τελέσαντας, παιδεύσῃ αὐτοὺς ὡς παραβάτας· Βλέπεις, εἰς ποῖον φοβερόν ἄτοπον, μᾶλλον δὲ, εἰς ποῖαν βλασφημίαν πίπτει, ὅστις συλλογίζεται, ὅτι εἰσὶν ἀδύνατα τὰ θεῖα, ἐπομένως δὲ καὶ τὰ ἀποστολικά προστάγματα; ἀναγκάζεται πιστεῦσαι, ὅτι ὁ πανυπερτέλειος θεὸς ἐστὶν

1. Κορ. 3. 11.

1. Τιμ. 2. 3. 4.

1. Κορ. 5. 29.

Ματθ. 10. 38.

ἀτελής, καὶ ἐμπαθὴς ὁ ἀπαθέστατος.

Οὐκ ἔστιν ἀδύνατον τοῦ πανυπερτελείου καὶ παναγάθου θεοῦ τὸ πρόσταγμα· ἐὰν δὲ οὐ πείθῃ σε ὁ λόγος, πείθει σε τὸ παράδειγμα· τὸ παράδειγμα, λέγω, τοῦ ἀμετρήτου πληθους τῶν ἁγίων, οἵτινες ἔζησαν ἐν σώματι, ὡς ἐκτὸς τοῦ σώματος, καὶ ἐν σαρκί, ὡς ἄσαρκοι, καὶ ἄνθρωποι ἐπὶ γῆς, ὡς ἄγγελοι ἐν οὐρανό· αὐτοὶ ἐμπράκτως ἔδειξαν, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος δύναται ἐκπληρῶσαι τοῦτο τὸ θεῖον πρόσταγμα· αὐτοὶ διὰ τῶν ἔργων ἔδειξαν τὴν τῶν ἰδίων παθῶν σταύρωσιν καὶ νέκρωσιν· εἰς τὰς ὀδυνηρὰς περιστάσεις ἐφάνησαν ὑπομονητικοί, εἰς τοὺς διωγμοὺς πρᾶοι, εἰς τοὺς διώκτας ἀνεξίκακοι, εἰς τοὺς τυράννους συμπαθητικοί, πρὸς πάντας ταπεινόφρονες, φίλοι καὶ εἰς τοὺς ἐχθροὺς, προθυμότατοι καὶ εἰς τὸν θάνατον· αὐτοὶ ἔδειξαν, ὅτι ὁ Χριστὸς ἔζη ἐν αὐτοῖς διὰ τῆς ἐπιστροφῆς τῶν ἀπίστων, διὰ τῆς διορθώσεως τῶν ἀμαρτανόντων, διὰ τῆς ἐπιστηρίξεως τῶν ἐναρέτων, διὰ τῆς πράξεως τῶν θαυμαστῶν κατορθωμάτων, διὰ τῆς ἐργασίας τῶν παραδόξων θαυματουργιῶν.

Γεν. 8.21.

Ἄλλ' αὐτὸς ὁ θεὸς, λέγεις, εἶπεν, ὅτι « Ἐγκριταὶ ἢ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος αὐτοῦ » τοῦτο ἀληθές, πλὴν τί ἐκ τούτου συμπεραίνεις; οὐδὲν ἄλλο, εἰμὴ ὅτι διὰ τὴν μετὰ τὴν παρακοὴν τῶν πρωτοπλάστων ἐπεισαχθεῖσαν εἰς τὴν ἀνθρώπινον φύσιν διαφθορὰν, ὁρμᾷ προθύμως ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ὁ νοῦς ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἔργα· ἐκ τούτου δὲ τί ἀκολουθεῖ; οὐδὲν ἄλλο, εἰμὴ δυσκολία

πρὸς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς εὐαγγελικῆς ζωῆς. Ἀληθῶς δυσκατόρθωτόν ἐστι τὸ ἔργον, οὐχὶ ὁμως ἀκατόρθωτον· δύσκολον, οὐχὶ δὲ ἀδύνατον· βλέπε ὁμως, ὅτι τὸ αὐτὸ γίνεται καὶ δύσκολον καὶ εὐκολον, ὡς ἐδίδαξεν ἡμᾶς ὁ ἀρχηγὸς καὶ πρῶτος διδάσκαλος ταύτης τῆς σωτηρίου πολιτείας· αὐτὸς ἐβεβαίωσε τὸ μὲν πρῶτον, εἰπὼν· « Στενὴ ^{Ματθ. 7. 14.} ἡ πύλη, καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς, ἢ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν »· τὸ δὲ δεύτερον, κηρύξας τὸ, « Ὁ γὰρ ζυγὸς μου χρηστὸς, ^{Ματθ. 11. 30.} » καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστιν ». Ἄλλὰ πῶς συμβιβάζονται ταῦτα, τὰ ἀλλήλοις ἐναντιούμενα; συμβιβάζονται πάνυ καλῶς, καὶ ἀληθινὰ εἰσι καὶ τὰ δύο, καὶ ἐναντία φαίνωνται. Ἄκουσον, πῶς· αὐτεξοῦσι οἱ εἰσι πάντες οἱ ἄνθρωποι, τουτέστιν ἔχουσι ἐλευθέραν τὴν θέλησιν πρὸς τὸ ἐκλέξει ἢ τὸ ἀγαθόν, ἢ τὸ κακόν· διότι ὁ θεὸς « ἐξαρχῆς ^{Σειρ. 15. 14.} » ἐποίησεν ἄνθρωπον, καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν ἐν » χειρὶ διαβουλίου αὐτοῦ »· ὅσοι κλίνουσιν εἰς τὸ κακόν, ἐκείνων αἱ ψυχαὶ γίνονται μικρόφρονες, γαιώδεις, χαμερπεῖς· οἱ δὲ τοιοῦτοι, ἐπειδὴ οὐδέποτε ὑψοῦσι τὰ ὄμματά εἰς τὸν οὐρανόν, ἀλλὰ πάντοτε εἰς τὴν γῆν βλέπουσιν, ἐκεῖνα μόνα νομίζουσιν ἀγαθὰ, ὅσα πίπτουσιν εἰς τὰς σωματικὰς αὐτῶν αἰσθήσεις· ὅθεν ἐκεῖνα ὀρέγονται, ἐκείνων ἐπιθυμοῦσι, καὶ εἰς αὐτὰ προσηλωμένον ἔχουσι καὶ τὸν νοῦν, καὶ τὴν καρδίαν· εἰς τοὺς τοιοῦτους δὲ ἀνθρώπους στενὴ ἐστὶ καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς, ἢ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν· εἰς τοὺς τοιοῦτους δύσκολος τῶν ἐπιθυμιῶν τῆς σαρκὸς ἢ σταύρωσις, καὶ

τῶν φθοροποιῶν παθῶν ἢ νέκρωσις· ὅσοι δὲ κλίνουσιν εἰς τὸ ἀγαθόν, ἐκείνων αἱ ψυχαὶ γίνονται μεγαλόφρονες, ὑψοῦνται ἀπὸ τῆς ὕλης, καὶ αἴρονται ἀπὸ τῶν γῆινων πραγμάτων· ἔχοντες δὲ πάντοτε ὑψωμένα τὰ νοερά αὐτῶν ὄμματα εἰς τὸν οὐρανόν, διακρίνουσι τὴν θείαν αὐτῶν εὐγένειαν, αἰσθάνονται, ὅτι εἰσὶ θεοῦ εἰκόνες, συλλογίζονται τὸ πρόσκαιρον τῶν κοσμικῶν πραγμάτων, καὶ τὴν ἀθανασίαν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν· ἔχουσι διαπαντός καὶ εἰς τὴν μνήμην, καὶ εἰς τὸν νοῦν, καὶ εἰς τὴν καρδίαν τὴν ἐπουράνιον Ἱερουσαλήμ, τὴν μακαρίαν ἡμῶν πατρίδα, καὶ τὴν περιμένουσαν τοὺς δικαίους αἰώνιον δόξαν καὶ βασιλείαν· εἰς αὐτοὺς δὲ χρηστός ἐστὶν ὁ ζυγὸς τοῦ Κυρίου, καὶ ἐλαφρόν

ἐστὶ τὸ θεῖον αὐτοῦ φορτίον· εἰς αὐτοὺς εὐκόλος καὶ παντὸς πάθους ἢ σταύρωσις, καὶ πάσης πονηρᾶς ἐπιθυμίας ἢ νέκρωσις.

Χριστιανέ, ἰδοὺ « Παρέθηκέ σοι ὁ θεός ^{αὐτ. 16.}
 » πῦρ καὶ ὕδωρ· οὐ ἐὰν θέλῃς ἐκτενεῖς τὴν
 » χεῖρά σου ». Ἐὰν μὲν ἐκτείνῃς αὐτὴν εἰς τὸ
 πῦρ, ἤγουν, ἐὰν ἡ προαίρεσίς σου κλίνη εἰς
 τὴν κακίαν, δύσκολος γίνεται σοι τῶν πα-
 θῶν σου ἢ σταύρωσις· ἐὰν δὲ ἀπλώσῃς αὐ-
 τὴν εἰς τὸ ὕδωρ, τουτέστιν, ἐὰν νεύσῃ ἡ
 προαίρεσίς σου εἰς τὴν ἀρετὴν, εὐκόλα δύ-
 νασαι νεκρῶσαι τὰς σαρκικὰς ἐπιθυμίας,
 καὶ μετὰ τοῦ Παύλου ἐκβοῆσαι· « Χριστῷ ^{Γαλ. 2. 20.}
 » συνεσταύρωμαι· ζῶ δὲ οὐκ ἔτι ἐγώ, ζῆ
 » δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός », Ὡ ἡ δόξα καὶ τὸ
 κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

